

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ateliér arteterapie

Psychoanalytický rozbor pohádky

seminární práce

vyučující: Mgr. Stanislav Zeman

vypracovala: Mgr. Jitka Mládková

2. ročník

květen 2012

Tahle pohádka vznikla v době, kdy jsem byla hodně malá, dokonce tak, že jsem ještě nechodila do školy. Vyprávěl mi ji můj táta, protože jsem nechtěla jíst krupičnou kaši, kterou mi uvařil. Ta kaše se mu moc nepovedla, byla plná žmolků a já jsem protestovala. Pamatuji se, že ani tvrzení, že v té kaši jsou „brambůrky“, nevylepšílo její chuť a nechtěla jsem jíst. A tak táta začal vyprávět pohádku, kterou si zrovna vymýšlel, aby odvedl moji pozornost.

O Červeném koťátku

Byla jednou jedna kočka a ta měla čtyři koťátka, dvě kočička a dva kocourky. Jedno koťátko bylo bílé, druhé černé, třetí mourovaté a čtvrté koťátko bylo celé červené. Každý den si maminka kočka s koťátky hrála, dováděla s nimi a koťátkům se to moc líbilo. Honila se, předváděla, válela a laškovala. Jen červené koťátko si nehrálo. Sedělo opodál a prý ho takové hraní nebaví. Pak maminka kočka zavolala svoje děti k misce mléka. Všechna koťátka honem běžela, i červené koťátko, ale jen si lízlo mlíčka, ohrnulo nos a od misky odešlo. A tak maminka kočka poznala, že se červenému koťátku u nich doma nelíbí. Rozhodla se, že je nechá jít do světa. Na cestu mu sbalila raneček, do něj dala pár buchet, pěkně se s červeným koťátkem rozloučila a koťátko se vydalo do světa.

Koťátko šlo a šlo, cesta vedla lesem, raneček už mělo prázdný a v bříšku mu kručelo hlady. Bylo už celé utrápené, když tu potkalo krásnou Bílou kočičku. „Kampak jdeš Červené koťátko?“ zeptala se Bílá kočička. „Jdu do světa. Maminka mě vyhnala z domu a tak si jdu hledat službu.“ „A chtělo bys ke mně do služby?“ Koťátko souhlasilo. Bílá kočička mávla packou a před nimi se objevil krásný kočár. Kočička s koťátkem do něj nasedli, kočár se s nimi vznesl a letěli dlouho nad černými lesy, až doletěli k vysoké hoře, na které stál krásný zámek. „Tak tady bydlím“, řekla kočička když vystoupili z kočáru. Už na ně čekali sloužící a zavedli je do zámku. Koťátko bylo celé překvapené, jak je zámek veliký, kolik je v něm krásných pokojů a jaké jsou v nich kouzelné hračky, prolézačky, kolotoče a kdoví co ještě. „S tím vším si můžeš hrát, ale napřed musíš splnit uložený úkol.“ Kočička vzala koťátko za packu a dovedla ho na velikou půdu. „Ta půda je plná myši“, řekla kočička, „potřebovala bych je pochytat.“ A tu se koťátko rozplakalo: „Ale když já myši chytat neumím“, řeklo zoufale. „To nevádí. Naučíš se to.“ A tak mu začala služba. Každý den ráno chytalo myši a nosilo je Bílé kočičce. Za to si mohlo celé odpoledne hrát se všemi krásnými hračkami. Časem si ale Bílá kočička všimla, že je koťátko stále smutnější, už ani krásné hračky ho netěšily. „Copak tě trápí, Červené koťátko?“ ptala se Bílá kočička. „Stýská se mi. Chtělo bych vidět svoji maminku a svoje sestřičky a bratříčka.“ „Dobře.“ Bílá kočička mávla packou a před nimi se objevil znovu ten krásný kočár. Společně do něj nasedli a letěli dlouho a dlouho, až na malém dvorečku kočár zastavil. Maminka kočka si hrála se třemi koťátky a překvapeně se otočila, kdo že to k nim tak nečekaně přichází. Jaké bylo překvapení, když z krásného kočáru vystoupila Bílá kočička a za ní jejich Červené koťátko. To bylo radost! Červené koťátko je všechny vzalo k sobě na zámek a tam spolu šťastně žili.

Rozbor pohádky

Pohádka byla zvolena jako výchovný příběh, který má dítěti naznačit, že když bude pohrdat svým domovem, může o něj přijít.

Barvy koťátka a kočičky symbolizují jejich vlastnosti a zároveň také korespondují s vlastnostmi vypravěče (mého táty) a posluchače (mne jako malého dítěte). Červená je znakem živosti, růstu, aktivity, zde i mírné agrese, která se projevuje odmítáním poslušnosti. Jako dítě jsem červenou prý velmi preferovala. Od útlého dětství jsem měla pozitivní vztah ke kočkám, čehož chtěl můj táta zřejmě využít a spojil moje oblíbené zvíře s mojí oblíbenou barvou. Za pozornost stojí, že se v průběhu pohádky z koťátka vyklubal kocourek (dvě kočičky a dva kocourci ... chci vidět sestřičky a bratříčka) – možná si můj táta přál jako prvorozeného chlapce (mám ještě mladší sestru, ale ve srovnání s ní jsem se hodně stylizovala do chlapecké role). Bílá

kočička symbolizuje čistotu, řád, neprojevené emoce a také ticho a smrt. Mému tátovi bylo 33 let, když jsem se narodila. Jeho maminka byla věřící, laskavá a obětavá žena, nikdy jsem ji neslyšela křičet. Když bylo tátovi 15 let, končila válka. Ani on na nás nikdy nekřičel a stejně tak jsem ho nikdy neslyšela nahlas se smát.

Od her a potavy je kot'átko posláno do světa. Zde může situace vypovídat o potřebě obstát ve světě, vyzkoušet vlastní síly, postavit se na nohy. Zároveň je také naznačen trest: za neskromnost a neochotu přijmout pravidla budeš vyloučen, budeš sám (ostrakizace). Je to zkouška také pro rodiče, který si uvědomuje, že dítě musí opustit rodné hnízdo, aby našlo samo sebe.

Bloudění lesem – bloudění vlastním nevědomím – v nejtěžší chvíli přichází náhle pomoc. Tato situace může představovat okamžik vhledu, kdy je akceptován osud, kot'átko se podvolí jít do služby, přestože netuší, do jaké – přijímá nabídku, která skýtá naději a zároveň i omezení. Kouzelné prvky v podobě létajícího kočáru mohou odpovídat konfrontaci nezkušeného dítěte se zkušenostmi dospělého, které dítěti připadají zázračné. Zámek na hoře se spoustou sloužících a nádherou odpovídá obtížné krkolonné a namáhavé cestě, která k duchovnímu bohatství vede. Ale zde zdánlivě nemusí kot'átko tuto cestu podstoupit, spoléhá na moc a sílu dospělého, tedy ještě samo neobstálo, ještě dospělé a samostatné není.

Další zkouška přichází na půdě, kde po pocitu okouzlení a štěstí přichází znovu ohrožení, že může všechno ztratit, nepřijme-li pravidla. Opakuje se tím situace z domova. Ale kot'átko je už poučeno, už částečně ví, co ta ztráta obnáší a mění svůj přístup. Aby mohlo zůstat, přijímá pravidla, která mu zaručují bezpečí a pohodlí. Po čase se ukazuje, že pouhé přijetí pravidel není cestou k pravému bohatství. Je zapotřebí také vztahů, které umožňují přijímat i dávat lásku. Služba na zámku byla záminkou, aby kočička získala společnost. Ukazuje se, že samota hledajícímu poslala do cesty také osamocenou bytost, skrze kterou si svoji samotu může uvědomit. Setkává se tak se sebou samým.

Kot'átko se vrací pro svoji původní rodinu a bere si ji k sobě. Opuštění rodného hnízda se nezdařilo. Ani dítě ani rodič na to ještě nejsou připraveni. Závěr tak odpovídá situaci, při níž pohádka vznikla, kdy otec vnímá, že dítě, které ještě neumí ani pořádně samo jít, nemůže poslat do světa (přestože by to možná někdy rád udělal), a dítě poučeno přijímá bezpečí zkušeného světa dospělých. Tak si to můj táta představoval. Kaši jsem prý tenkrát nedojedla, v ten okamžik jsem byla silnější, než on.